

ការដាក់បង្ហាញគ្រប់ពូជ៖ ការរក្សាទុកការផ្លាស់ប្តូរគ្រប់ពូជក្នុងតំបន់ដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវៈគ្រប់ប្រភេទ។

ECHO កំណត់ត្រាអាស៊ី
ការផ្គត់ផ្គង់តាមតំបន់សំរាប់កំណត់ត្រាអភិវឌ្ឍន៍អ៊ីកូ
ចេញថ្ងៃទី១២,ខែមករា,ឆ្នាំ២០១២

ដោយ លូកា អេស ម៉ានី យូដឺ (Laura S. Meitzner Yoder, Ph.D)និង វីនសេន រីស៊ីអាឌី (Vincent Ricciardi)

ការណែនាំ៖

ពេលអ្នកឆ្លងកាត់តំបន់ពិសេសនៃពូជដំណាំដែលដុះក្នុងតំបន់របស់អ្នកនោះ, តើអ្នកធ្វើយ៉ាងណាអាចឲកសិករទទួលបានស្រូវស្រោចដាំពូជដំណាំទាំងនេះ? ប្រើសិនបើកសិករឲអ្នក៣០គ្រប់ពូជដែលប្លែកពីតំបន់នោះ, តើអ្នកផ្តល់ឲគ្រប់ពូជនោះយ៉ាងម៉េច? តើគ្រប់ពូជគ្រប់ដណ្តប់ក្នុងសហគមន៍ដែលអ្នកធ្វើការដោយរបៀបណា?

នៅក្នុងអត្ថបទនេះ, យើងនិងចែកចាយអំពី Echo អាស៊ី ដែលមានបទពិសោធន៍ក្នុងការទទួលភ្ញៀវនៃដាក់បង្ហាញគ្រប់ពូជ៤៨ដងខុសគ្នា។ យើងផ្តល់នៅបីទៅបួនចំនុចសំខាន់ៗនៃសមាសភាពការដាក់តាំងគ្រប់ពូជ, ដូច្នេះអ្នកអាចរៀនពីបទពិសោធន៍របស់យើង ប្រើសិនបើអង្គការរបស់ចាប់អារម្មណ៍ក្នុងការបង្ហាញគ្រប់ពូជដែរ។

ចំណុចសំខាន់សក្តមភាពនៃបណ្តាញដែរគួរ

និមួយៗរបស់Echoគឺដើម្បីជួយទ្រទ្រង់កសិករក្នុងតំបន់,ការធ្វើពិសោធន៍,និងផ្តល់ឲពូជរុក្ខជាតិដែលដុះបានល្អនៅក្នុងតំបន់នោះ។ ដំណាំនិងពូជដែលអាចឲផលនៅក្នុងតំបន់នោះគឺសំខាន់សំរាប់កសិករតាមសហគមន៍តូចៗ។ ភាគច្រើនក្នុងពេលការផ្លាស់ប្តូរដែលប្រើរបៀបពាណិជ្ជកម្មគ្រប់ពូជសំរាប់ដំណាំពិតប្រាកដនោះ។ យល់ដឹងអំពីគ្រប់របស់កសិករ, សំភារៈ, និងការអនុវត្ត គឺជាផ្នែកសំខាន់បំផុតដើម្បីឲប្រព័ន្ធដាំដុះរីកចំរើន។

ធនាគារគ្រប់ពូជរបស់ECHO [<http://www.echonet.org/content/SeedBank>, <http://asia.echonet.org/content/ECHO%20Asia%20Seed%20Bank>]បង្កើនពូជ

ដំណាំ។ ការដាក់តាំងគ្រប់ពូជជាផ្នែកមួយដែលជះឥទ្ធិពលនិងរីករាយសំរាប់ការផ្លាស់ប្តូរគ្រប់ពូជគ្នាទៅវិញទៅមក, ការបង្ហាញនិងរួមចំណែកចែកចាយនៃគ្រប់ពូជល្អបំផុតការទទួលយកសំភារៈដើម្បីធ្វើការសាកល្បងពីកសិករដទៃទៀតតែម្តង។ ការធ្វើព្រឹត្តិការណ៍នេះណាំកសិករទាំងអស់រួមគ្នា,ជាមួយគ្រប់ពូជរបស់ពួកគេ, ហើយមានអត្ថន័យនៃការដាំដុះតាមតំបន់ក្នុងសកម្មទាំងនេះ៖ បទបង្ហាញអំពីពូជដែលពួកគេបានដាំ, ធ្វើជំនួយគ្រប់ពូជដាំណាំ, ការពិភាក្សាបញ្ហាគ្រប់សំខាន់របស់ពួកគេ, ហើយបានរៀនច្រើនទៀតអំពីការជ្រើសរើសគ្រប់ពូជនិងការ

រក្សាទុក។ នៅក្នុងតំបន់ខ្លះដែលកសិករបានបាត់បង់ពូជឬដំណាំកសិករក្នុងតំបន់នោះ, ស្គាលឡើងវិញនិងពង្រីក គ្រប់ពូជតាមតំបន់ជាកន្លើសដែលអាចជួយកសិករជៀសផុតពីបំណុលដដែលនិងបង្កើតសន្តិសុខស្បៀងក្នុង តំបន់។^១

ក្នុងឆ្នាំ២០១០ -២០១១, Echo តំបន់អាស៊ី មជ្ឈមណ្ឌលឥទ្ធិពលនិងដៃគូ^២ មានការគ្រប់គ្រងក្នុងការ ស្រាវជ្រាវប្រព័ន្ធគ្រប់ពូជនៅក្នុង៣ភូមិរយៈពេល៣ខែដែលប្រមូលផ្តុំនៅភូមិភាគខាងជើងនៃប្រទេសថៃ និងកម្ពុជា។ក្នុងតំបន់នីមួយៗ,ការស្រាវជ្រាវខ្លាំងបំផុតនោះគឺការបង្ហាញគ្រប់ពូជ,កសិករគ្រប់រូបបានចូលរួម រៀនពីគ្រប់ពូជពីគ្នានិងមានដុះដូរគ្រប់ពូជគ្នាទៅវិញទៅមក។ ពួកយើងបានជួយការដាក់បង្ហាញគ្រប់ពូជនៅ ប្រទេសឥណ្ឌា។ការបង្ហាញផ្តល់នៅឪកាសក្នុងការរៀនច្រើនពីកសិករមួយទៅកសិករមួយទៀតហើយអាច ផ្លាស់ប្តូរពូជបន្លែផងដែរ។ ក្នុងការដាក់បង្ហាញម្តងៗរបស់ពួកយើង, កសិករនិងអ្នកចូលរួមដទៃទៀតអាចឃើញ នៅពូជខ្លះនិងពូជប្រភេទតាមតំបន់ដែលពួកគេមិនធ្លាប់បានស្គាល់,ឬក៏ពួកគាត់គិតថាបានបាត់បង់ទៅហើយ។

ពេលមានការបង្ហាញគ្រប់ពូជ

តាមការមានបទពិសោធន៍របស់ពួកយើង, បានរៀនពីកត្តាសំខាន់ៗបីទៅបួនចំនុចនៃការគ្រប់គ្រងការដាក់ បង្ហាញគ្រប់ពូជ, ដូចជា៖

១) ប្រមូលផ្តុំក្រុមកសិករនិងអ្នកដឹកនាំតាមតំបន់, ដាក់នៅគោលបំណងពីរទៅបីនៃការដាក់តាំងបង្ហាញ គ្រប់ពូជ។ បន្ទាប់មកសំរេចនៅទីតាំង,ពេលវេលា,សំបុត្រអញ្ជើញ,និងធ្វើផែនការដើម្បីជួយដល់វត្ត បំណងនោះ។

គណៈកម្មាធិការក្នុងតំបន់និងបង្កើតនៅស្នូលសំខាន់នៃភូមិនោះដោយមានភាពជាអ្នកដឹកនាំនិងភាពជាម្ចាស់, និងជួយសំរួលដល់ព្រឹត្តិការណ៍។ពិចារណានៅចំណុចសំខាន់ៗខាងក្រោមនេះ៖

- តើអ្វីជាមេរៀនសំខាន់ដែលអ្នកឲ្យអ្នកចូលរួមទាំងអស់បានយកមេរៀនដីរះគ្រប់ប្រភេទនៃ ដំណាំតាមតំបន់,កសិករផលិតគ្រប់ពូជ,ឬប្រធានបទផ្សេងៗទៀត?
- តើអ្វីជាស្ថានភាពលក្ខណៈនៃការរក្សាទុកគ្រប់ពូជនិងដីរះគ្រប់ប្រភេទនៅក្នុងចំការរបស់ កសិករ,តើអ្វីអាចឲ្យកសិករមានឥទ្ធិពលនិងផ្លាស់ប្តូរតំបន់របស់អ្នក?តើអន្តរកម្មអ្វីដែលកសិករ មាននិងពាណិជ្ជកម្មឧស្សាហកម្មគ្រប់ពូជ?
- តើមានតម្រូវតាមតំបន់នៅប្រភេទបន្លែឬកសិដីរះដើម្បីអប់រំដល់អ្នកមានអាទិភាពក្នុងតំបន់ របស់អ្នក?
- តើអង្គការរបស់អ្នកប្រើប្រាស់ការបង្ហាញគ្រប់ពូជដើម្បីរៀនអំពី(ការស្រាវជ្រាវ,កំណត់ត្រា ,និង/ប្រមូលទុក)តើក្នុងចំណោមពូជតាមតំបន់នោះនៅតែដុះទេ?តើអាចសម្របនៅក្នុងការ ដាក់បង្ហាញគ្រប់ពូជ?
- តើមានច្បាប់(បើមាន)រដ្ឋាភិបាលតាមនិងភ្នាក់ងារកសិកម្មចូលរួមការដាក់តាំងរបស់យើង,និង តើអ្វីដែលអ្នកចង់ពួកគាត់រៀនពីអ្វីអំពីដីរះរបស់កសិករនិងប្រភេទពូជតាមតំបន់តាមដែលពួក គាត់បានចូលរួម?

- ធ្វើសុន្ទរកថា, ពិភាក្សាតាមក្រុម, លេងល្បែង, បទចម្រៀង, សំដែងរឿង, ការអប់រំមានការដាក់លាក់និងមិនដាក់លាក់, ឬការធ្វើបទបង្ហាញរបស់កសិកររៀនពីរបៀបបំណងពិតប្រាកដសំរាប់
- ព្រឹត្តិការណ៍នោះ? ចូរមានការបង្កើតគំនិត!

២) ជ្រើសរើសទីកន្លែងជួបជុំនិងអ្នកចូលរួម

គ្រប់ការបង្ហាញគឺយោងទៅតាមបរិបទខុសៗគ្នា, ប្រមូលផ្តុំពីការប្រជុំនៃបុគ្គលិកអង្គការ(NGO) ដែលទាក់ទងទៅនិងកសិកម្ម, ធ្វើចំការដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិតនៅក្នុងភូមិ, អោយសហគមន៍ភ្ជាប់ជាមួយពាណិជ្ជកម្មប្រព័ន្ធកសិកម្ម។ ការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជលើកដំបូងអោយមានការចូលរួមពីអង្គការក្នុងតំបន់(NGO), ហើយព្រឹត្តិការណ៍ដទៃធ្វើដោយ

ខ្លួនឯង, មានការចូលរួមពីសមាសភាពអ្នកមានចំណេះដឹង, ការដាក់តាំងបង្ហាញក្នុងកន្លែងដែលអ្នករំពឹងគិតថាអ្នកចូលរួមប្រមូលផ្តុំដោយវប្បធម៌ផ្សេងៗគ្នា, សាសនា, ឬ ដែលផ្តល់តម្លៃនិងជាស្ថានចំលងសំរាប់ពួកគាត់ដែលមានវត្តមាន។ ការទាំងនេះអាចបង្កើតបណ្តាញគ្រាប់ពូជក្នុងតំបន់, ដូចជាកសិករអាចទំនាក់ទំនងទៅកសិករមួយទៀតដុះពូជពូកគេបានទទួលគ្រាប់បន្លែឬព័ត៌មានអំពីដំណាំនោះ។ មានស្ត្រីច្រើនជាងបុរសបានចូលរួមនិងនាំយកមកនូវគ្រាប់ពូជដាក់នៅក្នុងការដាក់តាំងបង្ហាញនោះ, ដោយមានមូលហេតុពីរយ៉ាង: ថ្មីៗនេះពួកយើងបានស្រាវជ្រាវនិងសម្ភាសន៍ក្រុមស្ត្រីនិងបញ្ជាក់ពីការផ្តល់អោយដល់ការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជ, និងពួកយើងបានបង្កើតព្រឹត្តិការណ៍នៅក្នុងភូមិដែលមានទីតាំងស្ត្រីទាំងអស់ចូលរួមទាំងអស់គ្នា។

ខិតខំដើម្បីបញ្ជាក់ថា **លក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ និងបង្ហាញពីគ្រាប់ពូជនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍នោះ។** គ្រាប់ពូជដែលមានផលខ្ពស់បំផុតនិងចំណេះដឹងលក្នុងការដុះដូរពីកសិករមួយដែលយកគ្រាប់ពូជពីតំបន់ឆ្ងាយៗ, រួមជាមួយភូមិដែលជិតបំផុតក្នុងការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជនោះ, កសិករគ្មានការចាប់អារម្មណ៍ដែលពួកគេមានហើយឬអ្វីដែលពួកគេអាចធ្វើដោយខ្លួនឯងបាន។ ទោះជាយ៉ាងក៏ដោយប្រមូលយកមនុស្សទីតំបន់ឆ្ងាយៗរួមជាមួយនិងពេលវេលាធ្វើដំណើរនិងថ្លៃចាយវាយ, និងជួយផ្គត់ផ្គង់ភាសានិយាយនិងកត្តាផ្សេងទៀតដែលមានតម្លៃក្នុងតំបន់នោះ។

មានការអញ្ជើញមន្ត្រីរាជការ, ក្រសួងកសិកម្ម, និងអង្គការដទៃទៀតអាចបានចំណេះដឹងពីដីរដៈដំណាំពីកសិករតំបន់នោះ។ មនុស្សដែលបានចូលរួមព្រឹត្តិការណ៍គ្រប់ការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជមានការភ្ញាក់ផ្អើលពីគ្រាប់ពូជទាំងនោះគឺបានមកពីកសិករ, នេះជាឱកាសដ៏បំផុតដើម្បីទ្រទ្រង់ក្នុងគោលការណ៍អនុវត្តន៍និងកម្មវិធីដែលការពារដំណាំផ្សេងៗដែលថយចុះ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយអ្នករៀបចំប្រាកដថាមានពេលវេលាក្នុងធ្វើសុន្ទរកថាលើសពេកឬចំណាយពេលច្រើនដែលមិនត្រូវទៅនិងគោលបំណងនៃការបង្ហាញគ្រាប់ពូជ។ គ្រាប់ពូជរបស់កសិករទៅគ្រាប់ពូជរបស់កសិករមួយទៀតនិងប្តូរព័ត៌មានគ្នាទៅវិញទៅមក។

៣) ទៀងទាត់ពេលវេលា

ការតាំងបង្ហាញគ្រប់ពូជត្រូវតែមានការកើតឡើងនៅពេលកសិករដាំដុះសំរាប់ទុកធ្វើពូជ៖ បន្ទាប់ពីការប្រមូលនិងមុនការដាំដុះរបស់ពួកគេ។ ថ្មីៗនេះពួកយើងបានចុះធ្វើសិក្ខាក្នុងរដូវដាំដុះបានបង្ហាញឲ្យឃើញថាមានគ្រប់ពូជតិចតួចនៅក្នុងផ្ទះ, ដូច្នោះហើយធ្វើឲ្យមានគ្រប់តិចតួចក្នុងការផ្លាស់ប្តូរ។ ពួកយើងក៏បង្កើតមានការតាំងបង្ហាញគ្រប់ពូជនៅពេលព្រឹកនិងមិនមែនជាថ្ងៃលំហែកាយដែរ, ពេលដែលអ្នកភូមិអាចមានពេលចូលរួមបាន។ ប្រើសិនជាគិតថាជាសិស្សនៅសិក្សា, ស្រ្តី, ឬក៏ជនជាតិភាគតិច/គ្រប់សាសនាមកចូលរួម, ប្រាកដថាគំរោងនៃការដាក់តាំងបង្ហាញត្រូវពេលពួកគាត់អាចចូលរួមបាន។

៤) ការអញ្ជើញអ្នកចូលរួមនិងពិភាក្សាជាមួយពួកគាត់អំពីគ្រប់ពូជអ្វីត្រូវយកមកដាក់តាំង

ពួកយើងបានអញ្ជើញអ្នកដែលបានចូលរួមក្នុងបទសម្ភាសន៍អំពីប្រពន្ធន្ត្រាប័ព្វក្នុងតំបន់របស់ពួកគេ។ ក្នុងតំបន់របស់ពួកយើង, ចែកជូនគ្រប់ពូជបន្លែចំនួនតិចតួចដោយមិនគិតថ្លៃឬសងគ្រប់ពូជវិញទេ។ យើងបានពិភាក្សាអំពីគោលបំណងពីការតាំងបង្ហាញគ្រប់ពូជ, និងបញ្ជាក់បន្ថែមថានេះជាពេលដែលត្រូវចែកចាយអំពីពូជរុក្ខជាតិមិនធម្មជាតិក្នុងការតាំងបង្ហាញនោះ។ យើងបានរំលឹកដល់ពួកគាត់ទៀតថា សកម្មភាពគឺផ្តោតទៅលើពូជបន្លែក្នុងតំបន់, មិនមែនពូជដំណាំយកគ្រាប់។ ពួកយើងបានកំណត់និងបញ្ជាក់ឲ្យកសិករមិននាំយកមកនៅពូជរុក្ខជាតិដែលមានរូចនិងពូជដែលបានផ្តាត់ឡើយ។ ថ្វីបើការពន្យល់ទាំងអស់នេះ, កសិករខ្លះបាននាយកមកកញ្ចប់គ្រាប់ធុញជាតិដែលបានផ្តាត់, ឬគ្រាប់ពូជស្រូវក្នុងតំបន់, បន្តិចសុទ្ធសឹងតែកញ្ចប់ទាំងនេះមិនមែនបានមកពីកសិករទាំងស្រុងទេ, គ្រាប់ពូជនៅលើតុទាំងនេះគឺសល់ពីការតាំងបង្ហាញគ្រប់ពូជ--តាមការប្រមើលទៅមិនសូវមានការចាប់អារម្មណ៍ពីកសិករដទៃទៀតពីបទបង្ហាញស្តីពីសណ្តែកនិងពូជបន្លែទេ។

៥) ការផ្តល់ជូននៅចុងទទេសំរាប់ដាក់គ្រាប់ពូជមុនថ្ងៃចាប់ផ្តើម

ក្នុងពេលដំបូងនៃការចាប់ផ្តើមការប្តូរគ្រាប់ពូជរបស់បុគ្គលិកអង្គការកសិកម្មរបស់យើង, ពួកគេយកគ្រាប់ពូជយ៉ាងច្រើន, បន្ទាប់ពីពួកគេបានលឺអំពីពូជដែលមនុស្សដទៃទៀតបានយកមកនិងបញ្ជូនក្នុងបញ្ជីពូជដែលគួរចាប់អារម្មណ៍, ពួកយើងបានចែកពូជជាចំណែកជាច្រើនក្នុងថង់រយៈពេលប្រជុំនោះ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះចំនាយពេលជាច្រើន, បន្ទាប់ពីពួកយើងបានចែកជូនថង់ផ្លាស្ទិកតូចដល់អ្នកចូលរួមក្នុងពេលយើងអញ្ជើញចូលរួមការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជ, យើងបានបិតក្រដាសសំរាប់សរសេរនៅឈ្មោះ, ទីកន្លែង, កាលបរិច្ឆេទនៃថ្ងៃប្រមូលផល, ប្រភេទនៃពូជ, និងលក្ខណៈពិសេសនៃគ្រាប់ពូជនោះ, គួសចំណាំជាអក្សរតែមួយនៅលើថង់នោះក្នុងពូជមួយខុសៗគ្នា (ដាក់ស្លាកសញ្ញានៅលើថង់នោះ១ហើយ) ធ្វើមានភាពងាយស្រួលដើម្បីកត់ត្រាទិន្នន័យក្នុងការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជ, បញ្ជាក់ថាប្រាកដថាមានគ្រាប់ពូជគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ការតាមដាន, ពួកយើងស្នើរសូមទេកសិករដាក់គ្រប់ពូជ២០គ្រាប់យ៉ាងតិចណាស់ (ដូចគ្រាប់សណ្តែកជាដើម), សំរាប់គ្រាប់ល្អិតៗយ៉ាងតិចណាស់មួយស្លាបព្រាកាហ្វេ។ ៤នៅក្រដាសអញ្ជើញអំឡុងពេលការផ្តល់កញ្ចប់គ្រប់ពូជដើម្បីបញ្ជាក់ទេកសិករស្រ្តីគិតថាការចូលរួមពិតប្រាកដ។

៦) សំរេចចិត្តនិងដឹងប្រាកដថាគឺព័ន្ធមានអ្វីត្រូវយក

ការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជគឺជាឪកាសដ៏ល្អសំរាប់កសិកររៀនពីគ្នាទៅវិញទៅមក, ប៉ុន្តែព្រឹត្តិការណ៍នោះក៏អោយឪកាសអង្គការផ្សេងៗរៀនពីកសិករវិញដែរ។ ការដាំគ្រាប់ពូជលើកទឹកចិត្តនិងក៏ដឹងទឹកមុខថាគឺកសិករប្រួយបារម្មណ៍ពីគ្រាប់ពូជប៉ុណ្ណា។

អ្នកនិងមានឪកាសបានឮពីការបរិយាយពីដាំរបស់ពួកគាត់ចំៗ, និងពូជដែលពិសេសនៅក្នុងតំបន់របស់។

យកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់ពេលពួកគេបរិយាយតើពួកគេប្រមូលគ្រាប់ពូជនិងដាំ។ តើពួកគេមានជំនាញក្នុងការដាំនៅទីកន្លែងគួរឲ្យខ្លាចនិងមិនមានធនធានច្បាស់លាស់ឬមានច្រើនពេកនិងមិនកំណត់នៅក្នុងប្រព័ន្ធកសិកម្មរបស់ពួកគាត់?

ប្រសិនបើពណ៌មានដែលបានប្រមូលមកហើយមានមួយនៅជាគោលបំណងរបស់អ្នក, ប្រាកដថាទិន្នន័យគោលបំណងប្រមូលគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការទ្រទ្រង់, ដូចជាមានការអាក់អរអូលពេលមានការដុះដូរគ្រាប់ពូជ។ សំរេចនៅគោលបំណងពណ៌មានដែលអ្នកត្រូវការ, បញ្ជាក់ពីដើមដំបូងដែលអ្នកអាចប្រមូលនិងទុកដាក់មានការរៀបចំ។ ច្បាស់លាស់ថាពណ៌មានដែលអ្នកត្រូវការត្រូវតែមុនពេល, មានការចែងក្នុងការកត់ត្រានិងវិធីសាស្ត្រដទៃ(ដូចជាថតរូបកសិករជាមួយគ្រាប់ពូជរបស់ពួកគេ, ឬថតចំៗទៅពណ៌មាននៅស្លាករបស់គ្រាប់ពូជ) សំរាប់កត់ត្រាទុកនៅចំនួនគ្រាប់ពូជដែលកសិករ

យកមក។ កត់ត្រានៅឈ្មោះនិងទីកន្លែងរបស់កសិករទុក្ខងាយស្រួលក្នុងការទំនាក់ទំនងដើម្បីឲ្យ
កសិករដទៃទៀតចង់បានគ្រាប់ពូជឬពណ៌មានក្រោយៗទៀត។ គ្រប់កញ្ចប់គ្រាប់ពូជ, ប្រមូលយក
ដាំណាំក្នុងតំបន់និងឈ្មោះគ្រាប់ពូជ, ទីកន្លែងដាំដុះ, ពេលវេលាដាំដុះ, និងលក្ខណៈពិសេសនៃពូជ
(ពណ៌ខុសពីធម្មជាតិ, ទំហំ, លើស/យឺតពេលប្រមូលផល, ដុះយូរពេក, រស់ជាតិ, នៅមានគុណភាពទុក្ខ
បានយូរ, មានលក្ខណៈនៅមានចំអិន, តម្រូវការមានផលិត, ល.....)។ **ប្រមូលតែពណ៌មានដែលអ្នកត្រូវ
ការ, ប្រើតំរង់ធម្មតា,** ពេលវេលាមានកំណត់, និងទំរង់កត់ត្រាមានការស្នាក់ស្នាញនិងពណ៌មានមិន
ចាំបាច់និងចំនាយពេលច្រើននិងគ្មានប្រយោជន៍។ រួមបញ្ចូលសំណួរចុងអត្ថបទដូចជា “តើដែល
ពិសេសឬលក្ខណៈនៃពូជ?”

៧) សំរេចនូវការប្រមូលទិន្នន័យគ្រាប់ពូជមុនពេលឬមុនពេលចាប់ផ្តើមនៃការបង្ហាញគ្រាប់ពូជ

អង្គការរបស់អ្នកប្រហែលជាមានដាក់បង្ហាញគ្រាប់ពូជគឺជាផ្នែកនៃការរៀនកាន់ច្រើននិងការប្រមូល
ពណ៌មានអំពីគ្រាប់ពូជរុក្ខជាតិតាមតំបន់, ឬបញ្ជាក់នៃប្រភេទគ្រាប់ពូជ។ នៅគ្រប់ពេលការដាក់តាំង
បង្ហាញគ្រាប់ពូជរបស់ពួកយើង, មានករណីកើតទឹកចិត្តយ៉ាងខ្លាំង, ពីព្រោះពណ៌មានផ្សេងៗយកពេល
ជាច្រើនដើម្បីសរសេរទុក្ខពណ៌មានទាំងនោះ។ ពួកយើងកំណត់យកនៅចំនួនអ្នកចូលរួមពីព្រោះ
ពេលវេលាដើម្បីប្រមូលពណ៌មានអំពីគ្រាប់ពូជនិមួយៗមានរយៈពេលយូរ។ ជាមួយការអាននិងសរ
សេររបស់កសិករមានកំណត់, ពួកយើងក៏ងងឹតទៅលើជំនួយការក្នុងការទំនាក់ទំនងតាមតំបន់
ភាសានិងសរសេរអំពីព័ត៌មានគ្រាប់ពូជក្នុងភាសាដើម, ចាប់ផ្តើមភ្លាមៗពេលកសិករមកដល់ទីកន្លែង
ប្រជុំ។ ទោះជាសរសេរលើក្រដាសព្រៀងក៏ដោយ, ត្រូវការអ្នកជំនួយការប្រាំពីរអ្នកចំនាយពេលពីរ
ម៉ោងដើម្បីកត់ត្រាព័ត៌មានគ្រាប់ពូជចំបងរបស់កសិករសាមសិបអ្នក។ ពិតជាល្អណាស់ដែលបាន
ទទួលភ្ញៀវដែលមានបរិយាកាសស្រស់ថ្លាពេលដែលភ្ញៀវមកដល់/ពេលចុះឈ្មោះ។

ពួកយើងលើកចិត្តដល់អ្នកគួរយកព័ត៌មានមុនពេលចាប់ផ្តើមកម្មវិធីបើអាចទៅរួច, ទៅលេងផ្ទះរបស់
អ្នកចូលរួមមុនពេលចាប់ផ្តើមការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជ។ ទោះជាយ៉ាងណា, ពួកយើងបានរក
ឃើញអ្នកជំនួយការសំរាប់ជួយសំរួលការងារចុះឈ្មោះអ្នកចូលរួមដែលមកដល់— សំរាប់ជំនួយការ
ម្នាក់យ៉ាងហោចអាចកត់ត្រាអ្នកចូលរួមចំនួន៥នាក់— ដើម្បីបញ្ចប់ការងារនេះតាមពេលកំណត់។
ពួកយើងបាន**សាកសួរកសិករដែលបានចាកចេញ**ដើម្បីប្រាកដថាពួកគេបានផ្លាស់ប្តូរគ្រាប់ពូជគ្មាន
ទៅវិញទៅមកនិងមានគ្រាប់ពូជថ្មីៗយកទៅផ្ទះ។

អំពីព័ត៌មានគ្រាប់ពូជត្រូវព្យាយាមកត់ត្រាយ៉ាងហោចណាស់២កន្លែង: នៅលើកញ្ចប់ថង់គ្រាប់ពូជ,
ដូច្នេះអ្នកអ្នកទទួលភ្ញៀវងាយស្រួលដឹងពីតំបន់គ្រាប់ពូជមកពីណា, ចំនែកក្រដាសទិន្នន័យមួយ
ទៀតរក្សាទុកដូចជាការទទួលភ្ញៀវរបស់អង្គការ។ កំណត់ត្រាទាំងពីរធ្វើឲ្យដំណើរការនោះមានការ
រហ័សទាន់ពេលវេលានេះគឺជាការសំខាន់ណាស់។

៨) គ្រប់គ្រងសំភារៈក្នុងព្រឹត្តិការណ៍

មុនពេល,បុគ្គលិកការតាំងបង្ហាញគួររៀបចំអាហារសំរន់និងភេស្តៈ,និងអាហារថ្ងៃត្រង់ទាំងអស់គ្នា, បង្ហាញនៅមុនម្ហូបដែលចេញពីការដុះដូរ,បន្ទាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍នោះ។គួរមានការប្រជុំ,ពិភាក្សា,និងរៀបចំ គ្រាប់ពូជដែលបានប្តូរគ្នាហើយ,មានអ្នកសំរេចសំរួលក្នុងតំបន់កាន់កាប់កម្មវិធីនោះពិតជា សំខាន់ណាស់។រៀបចំច្បាប់ការងារពិតប្រាកដ(ឧទាហរណ៍,,អ្នកប្រមូលឯកសារ,អ្នកបកប្រែភាសា, អ្នកនិយាយ,និងជំនួយការបកប្រែក្នុងក្រុម) បុគ្គលម្នាក់ៗបានមកចូលរួមការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជ នោះធ្វើឲកម្មវិធីនោះដំណើរការកាន់តែល្អប្រសើរ។មានការចូលរួមពីវប្បធម៌តាមតំបន់ផ្សេងៗវា មានការទំនាក់ទំនងគ្នារវាងការរក្សាគ្រប់ពូជនិងជីវៈផ្សេងៗ,រួមបញ្ចូលទាំងបទចម្រៀងឬល្ខោនអំពីវិធី ការរក្សាគ្រាប់ពូជបូកសិកម្មតាមតំបន់, ទាំងនេះអាចធ្វើឲកសិករមានការចាប់អារម្មណ៍កាន់ខ្លាំងនិង ចង់រៀនអំពីវាផងដែរ។ អ្នករៀបចំគួរមានការផ្ចិតផ្ចង់តើកម្មវិធីត្រូវនិងការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជទេ៖ ការប្រជុំមានការច្បាស់លាស់,ដែលការរួមសហការ,ឬក៏គ្រាន់តែកម្មវិធីបុណ្យអ្វីមួយ។ ទោះជាយ៉ាងណាគួរអញ្ជើញភ្ញៀវឡើងមកនិយាយ,សុន្ទកថា,បទបង្ហាញតាមក្រុមនៃកសិករទាំង នោះដែលរស់នៅតំបន់ខុសគ្នា, មានការតន្ត្រី,ឬក៏មានកម្មវិធីអ្វីមួយផ្សេងទៀតដើម្បីសំរេចនៅ គោលបំណងព្រឹត្តិការណ៍នោះ។

៩)មានគំរោងក្នុងការអប់រំ

មួយនៃគោលបំណងដ៏ចម្បងនៃការបង្កើតព្រឹត្តិការណ៍ជាក់លាក់គ្រាប់ពូជគឺចង់ពិភាក្សាជាមួយកសិករ នៅជំនឿនិងការអនុវត្តក្នុងការរក្សានិងប្រើពូជក្នុងតំបន់,និងចែកចាយនៅទិចនិចក្នុងការរក្សាគ្រាប់ ពូជ។គ្រប់មានការតាំងគ្រាប់ពូជម្តងៗរួមបញ្ចូលនៅ៣០នាទីសំរាប់បទបង្ហាញការវិភាគនៃការ ប្រមូលនៅគ្រាប់ពូជដែលចេញពីរុក្ខជាតិមានសុខភាពល្អ, ការសំអាតគ្រាប់ពូជនិងហាលឲស្ងួតល្អ,និង គំនិតផ្សេងៗក្នុងការរក្សាគ្រាប់ពូជ។សហភាពត្រូវធ្វើយ៉ាងណាសំរេចនៅតំលៃនៃការរៀនរបស់ កសិករតាមរយៈវិធីធ្វើបទបង្ហាញទាំងនេះ,ផ្លាស់ប្តូរសំនួរអំពីការអនុវត្តទៅលើគ្រាប់ពូជជាមួយការ រួមបញ្ចូលព័ត៌មាននៃលក្ខណៈការរក្សាទុកគ្រាប់ពូជ។ពួកយើងបានប្រើនៅក្រសាន់និងបានគូររូប ដើម្បីធ្វើបទបង្ហាញនៅអ្វីដែលចង់មានន័យក្នុងភាសានោះ។រក្សាការទាំងនេះមុនពេលការពិភាក្សា របស់កសិករមកដល់យើងគួរឲប្រធានបទអ្វីមួយដើម្បីឲពួកគាត់ពិភាក្សានៅក្នុងក្រុមតូចៗរបស់ ពួកគេ។

បទបង្ហាញទាំងនេះ,ដែលមានទាំងសំនួរនិងចម្លើយពីកសិករគ្រប់រូប,ផ្តល់ឱកាសសំរាប់ពិភាក្សា និងបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់លាស់ការអនុវត្តការរក្សាគ្រាប់ពូជដែលយើងបានរៀនពេលការតាំងបង្ហាញ គ្រាប់ពូជ។ដឹងអំពីបទពិសោធន៍ជាមួយការរក្សាគ្រាប់ពូជ នេះជាសារៈសំខាន់នៃការចាប់ផ្តើមនៅ ការផ្តល់ប្រដិបត្តិការថ្ងៃអនាគតនិងការបង្កើនប្រព័ន្ធគ្រាប់ពូជ តាមតំបន់,រួមបញ្ចូលនិងធានាគ្រាប់ពូជក្នុងភូមិ។ឧទាហរណ៍,ការជ្រាវស្រាវភូមិពីមុនៗដែលចង្អុល បង្ហាញថាកសិករភាគច្រើនមិនហាលគ្រាប់ពូជឲបានស្ងួតល្អនោះទុក្ខជាការអនុវត្តន៍មិនល្អ,និងមាន ការពិភាក្សាក្នុងក្រុមនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍នោះធ្វើយ៉ាងណាឲអ្នកភូមិអនុវត្តន៍តាមការសំរួតគ្រាប់ពូជ ក្នុង២របៀប៖ ប្រមូលផលដែលនៅស្រស់ឬគ្រាប់ដែលសើមសំរួតក្នុងកន្ត្រប់ឬស្មើរភ្លើងតែម្តង, បន្ទាប់ដាក់ក្នុង កន្លែងត្រជាក់(មានកំពស់,ឬកន្លែងណាដែលក្នុងផ្ទះ)ការរក្សារយៈពេលយូរ។ផ្តល់ឱកាសឲកសិករ

បញ្ចេញនៅមតិនៃរកឃើញរបស់ពួកគាត់និងបទពិសោធន៍ក្នុងការរក្សាគ្រាប់ពូជ, ឧទាហរណ៍, ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងបានរៀនអំពីអ្នកភូមិខ្លះទុក្ខគ្រប់សណ្តែកដូចជាខ្នើយឬតាមរនាបផ្លូវដើរ។ ការរើរបស់គ្រាប់ពូជកាត់បន្ថយបញ្ហាសត្វល្អិត។^៣

១០) គោលបំណងចម្បងនៃព្រឹត្តិការណ៍: កសិករបានពិភាក្សារដ្ឋាននិងមានការបង្ហាញពីគ្រាប់ពូជរបស់ពួកគេ

ចាប់ពីគោលបំណងពីបឋមមកគឺការផ្លាស់ប្តូរគ្រាប់ពូជ, យើងត្រូវតែមានម៉ោងសំរាប់កសិករពិភាក្សារអំពីគ្រាប់ពូជរបស់ពួកគេដែលបានយកមក។ ការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជបានជោគជ័យទៅតាមវិធីផ្សេងៗ។ ជំហានទីមួយ, កសិករពិភាក្សារពីគុណភាពនៃគ្រាប់ពូជរបស់គ្រាប់ពូជរបស់ពួកគេជាមួយអ្នកភូមិគាត់, បន្ទាប់

មករើសយកគ្រាប់ពូជដ៏ល្អបំផុតដើម្បីធ្វើបទបង្ហាញក្នុងក្រុមរបស់ពួកគាត់, ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ, ការធ្វើដូចនេះបង្កើតមានការសហការណ៍ពីអ្នកភូមិមួយទៅអ្នកភូមិមួយទៀត។ នេះជាវិធីដែលបានជោគជ័យបំផុតក្នុងការបង្កើតការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជនៅប្រទេសកម្ពុជា, ដែលអង្គការសំរាប់សំរួលបានបញ្ចូលក្រុមដែលមកពីតំបន់ខុសគ្នា, ទុកឲ្យអ្នកអ្នកទាំងនោះពិភាក្សារយៈពេលមួយម៉ោងអំពីប្រធានបទក្នុងការថែរក្សាគ្រាប់ពូជ, ប្រព័ន្ធគ្រាប់ពូជ, និងគុណសម្បត្តិនៃពូជតាមតំបន់:

- បច្ចេកទេសនៃការថែរក្សាគ្រាប់ពូជផ្សេងៗ ម្នាក់ៗដែលបានប្រើប្រាស់ឬបានលឺអ្នកភូមិដទៃទៀតបានប្រើប្រាស់, និងពិភាក្សារអំពីបទបទពិសោធន៍និងលទ្ធផលនៃបច្ចេកទេសដ៏ទៃទៀត(មានប្រយោជន៍/គ្មានប្រយោជន៍)
- វប្បធម៌និងការអនុវត្តនៃការដុះដូរនិងចែកចាយគ្រាប់ពូជ នៅក្នុងភូមិរបស់ពួកគេណាមួយនិងក្រុមគ្រួសារ/តាមរយៈមិត្តភាព
- ពូជរបស់គ្រាប់ពូជដែលពួកគេបានយកមក និងលក្ខណៈពិសេស, ការស្នើរសម, ឬភាពអាចទទួលយកបាននៃពូជនោះ។

១១) គំរោងក្នុងការផ្លាស់ប្តូរគ្រាប់ពូជ

ដាក់កាលវិភាគសំរាប់ពិភាក្សារតាមធម្មតានិងពេលប្រាប់បង្ហាញដើម្បីបង្កើនការសហការណ៍រវាងកសិករនិងកសិករ។ កសិករដទៃទៀតអាចសួរកសិករដទៃទៀតចំពីពូជគ្រាប់ពូជ

របស់កសិករនោះដែលបានយកមក។ តាមការចែកចាយចំនួនគ្រាប់ពូជដ៏តូចក្នុងករណីមិនត្រូវការចំណាយ, ក្នុងការកម្មវិធីការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជពួកយើងមានផ្តល់ថង់សំរាប់ដាក់គ្រាប់ពូជដោយមិនថ្លៃក្នុងផ្លាស់ប្តូររវាងកសិករ។ សំរាប់ឧទាហរណ៍នៃការដុះដូរគ្រាប់ពូជដែលមានចំនួនច្រើនដែលប្រើន័យផ្សេងក្នុងសំរួលការផ្លាស់ប្តូរ, អានអំពី“គ្រាប់ច្រើននៅថ្ងៃអាទិត្យ”នៅក្នុងប្រទេសអង់គ្លេស(<http://www.seedysunday.org/>), នាដាយ៉ា ប្រជុំគ្រាប់ពូជ(<http://www.navdanya.org/earth-democracy/seed-sovereignty>), និងគ្រឹស្ថានប៉ៃតងធ្វើការជាមួយធនធានគ្រាប់ពូជ (<http://www.agriculturesnetwork.org/magazines/global/securing-seed-supply/community-seed-banks-for-maintaining-genetic>) ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា។

ពិចារណាតើគ្រាប់ពូជប៉ុន្មានបានចែកចាយនិងមានឥទ្ធិពលការប្តូរគ្រាប់ពូជគ្នា។ នៅពេលមានការតាំងគ្រាប់ពូជដំបូង, អង្គការECHOបានយកពីធនាគារគ្រាប់ពូជពីប្រទេសថៃ, ដែលកសិករបានរកមើលក្នុងពេលតែមួយហើយការផ្លាស់ប្តូរគ្រាប់ពូជកសិករនិងកសិករបានកើតឡើង។ កសិករពិតជាចង់បានកញ្ចប់គ្រាប់(ដែលមានន័យថាពួកគេចង់បានរបស់ដែលមានតំលៃជាងគ្រាប់ពូជរបស់ពួកគេ)មានន័យថាពួកគេបំភ្លេចចោលគ្រាប់ពូជរបស់ពួកគេនិងប្តូរអារម្មណ៍ចង់បានគ្រាប់ពូជក្នុងធនាគារគ្រាប់ពូជទៅវិញ, ដែលបញ្ចប់ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរគ្រាប់ក្នុងតំបន់យ៉ាងឆាប់រហ័ស។ បន្ទាប់ការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជរួច, គ្រប់កសិករទាំងអស់និងតទទួលនៅរបស់ផ្សេងគ្នា “ការដូរ”នៃធនាគារគ្រាប់ពូជ, ដូច្នេះការចែកចាយមិនកំណត់នៃការផ្លាស់ប្តូរគ្រាប់ពូជ។

១២) ដំណើរការទិន្នន័យការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជនិងតាមដានជាមួយសហគមន៍ចូលរួម

ព្រឹត្តិការណ៍បានចប់ទៅយ៉ាងលឿន, អង្គការរបស់អ្នកគូធ្វើឡើងវិញនៅការពិភាក្សារសំរាប់បុគ្គលិក, ដើម្បីធ្វើយ៉ាងណាទឹកចំរើនសំរាប់ការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជពេលក្រោយទៀត។ អង្គការកំពុងតែការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជតាមតំបន់អាចធ្វើការតាមដានពីបញ្ហា, ការសំរេចចិត្ត, អ្វីដែលកសិករព្រួយពី, ឬមានគំនិតអ្វីមួយនៅក្នុងពេលការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជ។ កសិករអាចបញ្ជាក់នូវប្រភេទពូជដែលពួកគេចង់រក្សាទុក, ឬមានគំនិតតើធ្វើយ៉ាងណាអាចបង្កើតធនាគារគ្រាប់ពូជតាមសហគមន៍បាន, ឬស្នើសុំមន្ទីរពូជផ្សេងទៀត, ព្យាយាមសួរពួកគាត់អំពីតើបានដាំពូជថ្មីៗដែលឬទេ,

តើពួកយ៉ាងម៉េច,ហើយនិងតើកសិកររៀនអ្វីបានច្រើនបំផុតពីការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់
ពូជឬពួកគេចង់មានកម្មវិធីនេះនៅថ្ងៃអនាគត។

ចំណុចមានប្រយោជន៍ខ្លះនិងលទ្ធផលនៃការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជ:

- កសិករនិងអង្គការកសិកម្មនានាមានភាពរីករាយក្នុងព្រឹត្តិការណ៍,និងមានឪកាសក្នុង
ការពិភាក្សាអំពីតំលៃនៃបន្លែដែលពួកគេបានផលិត។
- បុគ្គលិកអង្គការនិងអ្នកភូមិមានឪកាសក្នុងការពិភាក្សាអំពីបញ្ហាគ្រាប់ពូជក្នុងតំបន់និង
គំនិតតើធ្វើយ៉ាងណាពួកគេធ្វើយ៉ាងរួមដៃគ្នាដើម្បីពង្រឹងប្រព័ន្ធគ្រាប់ពូជក្នុង
តំបន់។អង្គការក្នុងតំបន់គួរផ្តល់អាទិភាពទៅដល់អង្គការធនាគាជាតិរបស់Echoនៅ
អាស៊ី។
- គ្រប់បែបយ៉ាង,ជាអ្នកមានបទពិសោធន៍ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម/ឬក្រសួង
កសិកម្មបានផ្នែកផ្ទៃលើជីវៈគ្រប់ប្រភេទបានដុះក្នុងសហគមន៍។
- ការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជបាយថវិការច្រើនជាងបន្តិចបន្តួចប្រើសិន្យមបញ្ចូល
ទាំងការបង្ហាត់បំប៉នបន្ថែមឬការប្រជុំ។
- ការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជផ្តល់នូវឪកាសសំរាប់កសិករពិភាក្សានូវការរក្សាទុក
នៅគ្រាប់ពូជដែលភ្ជាប់ការទាក់ទងនៅពាណិជ្ជកម្មប្រព័ន្ធកសិកម្ម។
នៅក្នុងបទពិសោធន៍របស់ពួកយើង,កសិករណាដែលបានដាំដុះគ្រាប់ពូជដែលពួក
គេបានរក្សាទុកពីមុន(ឈាងដាវ,ឈាងរ៉ៃ)ដែលបាននាំយកនៅគ្រាប់ពូជបន្លែដ៏ល្អ
នៅក្នុងកម្មវិធីបង្ហាញគ្រាប់ពូជបន្ទាប់កសិករដែលបានធ្លាប់ធ្វើពាណិជ្ជកម្មគ្រាប់ពូជ
(ប្រទេសកម្ពុជា)។ កសិករពិភាក្សាតាមក្រុមនៅពេលកំពុងតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជនិង
អាចពិចារណានៅទិដ្ឋភាពនៃផលិតផលរបស់ពួកគេ។ឧទាហរណ៍,ពួកគេសួរតាមសំ
នួរ: តើនៅពេលណានិងតើកសិករធ្វើការដឹកជញ្ជូនគ្រាប់ ទៅកន្លែង គ្រាប់ពូជយ៉ាង
ម៉េច?ពួកគេមានពូជនៅក្នុងតំបន់ដែលមានតំលៃគ្មាននៅក្នុងធនធានពាណិជ្ជកម្ម?តើ
ពួកគេមានបទពិសោធន៍ឬបាត់បង់នៅពេលដំណាំ?តើដោយរបៀបណាដែលសហ
គមន៍របស់ពួកគេរក្សាគ្រាប់ពូជក្នុងតំបន់?ពួកគេគួរតែពិភាក្សាដើម្បីឈានការទៅ
ដល់ពាណិជ្ជកម្មគ្រាប់ពូជងាយស្រួលក្នុងការត្រូវការ,ល្អបំផុតពួកគេ ពង្រឹងក្នុងការ
រក្សាគ្រាប់ពូជរបស់ពួកគេ។

អង្គការECHOមានចំណាំអារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងក្នុងការចូលរួមគម្រោងការដាក់តាំងបង្ហាញ
គ្រាប់ពូជ។សូមមេត្តាផ្ញើមកនូវគំនិតនិងបទពិសោធន៍ដែលអាចជួយដល់កសិករក្នុងការ
ដាំពូជដំណាំដែលស្របតាមតំបន់នោះ។

សំរាប់ព័ត៌មានបន្ថែម

ពីរចំណុច, ធនធានអនុវត្តន៍អនុញ្ញាតការផ្ដើមគំនិតនៅក្នុងទ្វីបអាហ្វ្រិចនិងជួយការបន្ថែមក្នុងការរៀបចំ, ផ្សាយពាណិជ្ជកម្ម, និងជួយក្នុងការទទួលបានចំណេះដឹងពីការដាក់គ្រាប់ពូជរបស់អ្នក។ នៅក្នុងប្រទេសហ្វានស្យានា

(<ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/009/ag387e/ag387e00.pdf>), ការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជគ្រប់ប្រភេទបានចាប់ផ្ដើមក្រុមកសិករតូចមួយ (ដូចដែលយើងបានវាយព័ត៌មាន) ក្រុមនៃកសិករ, និងកសិករឯកជនរាប់ពាន់នាក់។ រួមបញ្ចូលដោយកសិករជំនាញធ្វើបទបង្ហាញដល់អ្នកវិករទៅលើគ្រាប់ពូជ, ស្រង់យកចំណុចសំខាន់និងអត្ថបទផ្សេងទៀត។ ពួកគេគិតថាគួរតែធ្វើការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជជារៀងរាល់ឆ្នាំ, និងរួមបញ្ចូលគំនិតវប្បធម៌នៅលើកសិកម្មគ្រប់ប្រភេទនោះ: បង្កើតនូវការចាប់អារម្មណ៍ថែមទៀត, ទាយយុវជនចាប់អារម្មណ៍, និងជួយដល់អ្នកចូលរួមរៀនពីព្រឹត្តិកាលនោះដោយជាប់ជានិច្ច។ ឯកសារនេះមានផ្អែកនៅការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជចាច្រើននិងជាគំរូអាចធ្វើទៅតាម។ នៅក្នុងប្រទេសមូសាមប៊ី

(<http://www.agriculturesnetwork.org/magazines/global/women-and-food-sovereignty/save-seed>) កសិករបានធ្វើការសហការជារៀងរាល់ឆ្នាំជាមួយអង្គការ, មជ្ឈមណ្ឌលតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជនិងការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជតាមតំបន់នានា, និងតាមកន្លែងតូចៗផ្សេងទៀត។

ឯកសារជំនួយ

គំរោង FAO-Links, មិថុនា, ២០០៦, ការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជផ្សេងៗនៅក្នុងប្រទេសហ្វានស្យានា: ការណែនាំក្នុងការតាំងគ្រាប់ពូជ, របាយការលេខ៥១ .

<ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/009/ag387e/ag387e00.pdf> ឬ <http://www.fao.org/docrep/009/ag387e/ag387e00.htm>

បារ៉ា, នីតូនិងហ្វីលី ហ្សឺនីន ម៉ាតីនេ មេនដូសា, ខែកញ្ញា២០០៩ ប្រើសិនអ្នកមិនរក្សាទុកគ្រាប់ពូជរបស់អ្នក, អ្នកមិនជាកសិករពិតប្រាកដទេ។

<http://www.agriculturesnetwork.org/magazines/global/women-and-food-sovereignty/save-seed>

ចំណាំ

^១ សង្គមអភិវឌ្ឍន៍ ឌីកុង នៅក្នុងប្រទេស ឥណ្ឌា អានដ្រា ប្រាដេស បានធ្វើការយ៉ាងធំ ក្នុងមួយទសវត្សរ៍ ដើម្បីជួយឲ្យប្រជាជនក្នុងភូមិសម្រេចបាននូវសុខស្បៀងអាហារនៅក្នុងតំបន់ដីស្ងួតកែប្រែដីឲ្យមានជីវជាតិ និង ប្រើប្រាស់ដំណាំពូជក្នុងតំបន់។ សហគមន៍ធនាគារ គ្រាប់ពូជ បានកំពុងតែព្យាយាមបំពេញកិច្ចការនោះ។ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម សូមចូលទៅកាន់គេហទំព័រ <http://www.ddsindia.com/www/default.asp>

^២ មជ្ឈមណ្ឌលឥទ្ធិពល ECHO អាស៊ី បានប្រតិបត្តិការណ៍ផ្ដោះផ្ដូរគ្រាប់ពូជជាមួយ NICORD។ ប្រទេសថៃ និង ប្រទេសកម្ពុជាបានប្រារព្ធការតាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជជាដៃគូ បានរៀបចំឡើងដោយ សកលវិទ្យាល័យនៃរដ្ឋធនសលវេញៀ (សហរដ្ឋអាមេរិក) សកលវិទ្យាល័យម៉ាតូ (ប្រទេសថៃ) អង្គការអភិវឌ្ឍន៍ហ្វីលីពីន (ប្រទេសកម្ពុជា) ។ ការសិក្សាដោយផ្ដោតលើដំណាំ

ដើម្បីបង្កើនគ្រាប់ពូជ ដែលអាចបរិភោគបាន។ មានន័យថា ការផ្តោតសំខាន់ទៅលើដំណាំមិនមែនគ្រាប់ពូជជាតិ ដែលមានជីវជាតិបំប៉នខ្ពស់ បរិស្ថានវិទ្យា និងតម្លៃសេកិច្ច។

^៣ សំរាប់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពី "វិធីធម្មតាសំរាប់រក្សាទុកគ្រាប់សណ្តែក" ពីអង្គការECHOសូមចូលទៅកាន់គេហទំព័រ <http://www.echonet.org/content/100cropSeed/758>.

សង្ខេបអំពីការដាក់តាំងបង្ហាញគ្រាប់ពូជដោយECHOអាស៊ីក្នុងឆ្នាំ២០១០-២០១១

ទីតាំង	សីលូង,ខាងជើង ប្រទេសឥណ្ឌា	នាងដាវ,ខាងជើង ប្រទេសថៃ	នាងវ៉ៃ,ខាងជើង ប្រទេសថៃ	ស្វាយរៀងប្រទេសកម្ពុជា
ប្រភេទភូមិ	សហគមន៍ដែល ដាច់ឆ្ងាយពីគ្នា	កសិកម្មគឺជាផ្នែកនៃ ការចិញ្ចឹមជីវិតបែប មធ្យម,សន្តិសុខដី ថយចុះ	កសិកម្មគឺជាផ្នែក នៃការចិញ្ចឹមជីវិត បែបបឋម,សន្តិសុខ ដីល្អ	ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មនិង កសិកម្មគឺជាផ្នែកនៃការចិញ្ចឹមជីវិតបែបបឋម
ការនិយមរក្សាគ្រាប់ ពូជរបស់កសិករ	ខ្ពស់	ខ្ពស់ល្មម	ខ្ពស់	ទាបល្មម
អ្នកចូលរួម	អ្នកកសិកម្ម៣៦ នាក់បានចូលរួម	កសិករ៣៣៧នាក់ (ស្ត្រី២១,បុរស១១៦, ពួកគេជាជាតិខា រាង) អ្នកបានយក គ្រាប់ពូជមក២៩នាក់ (ស្ត្រី២១,បុរស៨នាក់	កសិករ៣០នាក់ (ស្ត្រី២២នាក់បុរស ៨នាក់)ជនជាតិឡា ហូនិងអាខា,ទាំង ៣០នាក់យកគ្រាប់ មក	កសិករ៦០នាក់(ស្ត្រី ៣៤ នាក់,បុរស២៦នាក់)ពួកគេ ជនជាតិខ្មែរ,៥៤នាក់បាន យកគ្រាប់ពូជមក
ចំនួនភូមិសាស្ត្រនៃ ភូមិ	១៦នាក់ពីអង្គការ NEប្រទេសឥណ្ឌា	៣ភូមិមានចំងាយពីរ បីគីឡូ	៤ភូមិមានចំងាយ ពីរីបីគីឡូ	១១ ភូមិមានចំងាយ ហាសិបគីឡូ
ចំនួននៃក្រុមជន ជាតិភាគតិច	១២+	២	៤	១
ចំនួនគ្រាប់ពូជដែល បានយកមក	២៥ពូជយកមក	១៨១កញ្ចប់	២៤៧កញ្ចប់	ស្រដាងគ្នា៣៥០ពូជក្នុង កសិករ៥នាក់
ទិន្នន័យគ្រាប់ពូជ របស់កសិករ	ធម្មតា	ស្តង់ដាប់នៃពិបាក បំពេញ	ប្រើទំរង់ខ្លី	សកិករទើបមកដល់កន្លែង ចុះឈ្មោះ,បុគ្គលិកស្នូរ៦សំ នួរអំពីគ្រាប់ពូជ,និងវិធីថែ រក្សា